

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

**Ekonomika neziskové organizace se zaměřením na
financování vybraných poskytovaných služeb**

Karolína Radimská

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce má za cíl zhodnotit ekonomiku a financování Střediska Diakonie ČCE Litoměřice. V úvodní části je nastíněna problematika neziskových organizací poskytujících sociální služby. Teoretická část se zabývá vysvětlením pojmů souvisejících s neziskovým sektorem dle nového občanského zákoníku, dále jsou rozebrány možnosti financování neziskových organizací a vymezena teoretická východiska pro finanční analýzu. Ve vlastní práci je blíže charakterizováno Středisko Diakonie ČCE Litoměřice a vysvětlena povaha poskytovaných služeb. Pomocí metod finanční analýzy je zhodnoceno finanční zdraví Střediska v letech 2010 - 2014, které ve sledovaném období prošlo pozitivním vývojem. Z provedeného rozboru financování je zřejmé, že převážná část hlavní činnosti Střediska je financována prostřednictvím finančních prostředků poskytnutých z veřejných rozpočtů. V závěru práce jsou uvedeny návrhy dalších možných finančních zdrojů, kterých by Středisko mohlo využít k rozšíření vícezdrojového financování.

Klíčová slova: neziskový sektor, nestátní nezisková organizace, Diakonie ČCE, financování, fundraising, dotace, finanční analýza, sociální služby

Cíl práce a metodika

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení dosavadního financování vybraných služeb poskytovaných Střediskem Diakonie ČCE Litoměřice. Stanoveny jsou i cíle dílčí, z nichž prvním je vymezení teoretických přístupů pro zhodnocení ekonomiky a financování Střediska. Jako další dílčí cíl následuje charakteristika neziskové organizace, provedení finanční analýzy a samotný rozbor hospodaření Střediska se zaměřením na dvě poskytované služby – Centrum denních služeb a Domov pro matky s dětmi. Posledním cílem je zhodnocení a formulace závěrů vyplývajících z provedené analýzy a rozboru hospodaření s návrhem na zlepšení stávající ekonomické situace.

Diplomová práce obsahuje dvě hlavní části. První část je tvořena literární rešerší, ve které jsou na základě analýzy dokumentů vymezena teoretická východiska k neziskovým organizacím a jejich financování v České republice, finanční analýze a k tématu sociálních služeb. Při zpracování teoretické části se vychází z dostupné literatury k daným tématům,

ze zákonů a z internetových zdrojů zaměřených na problematiku neziskového sektoru. Jednotlivé zdroje jsou analyzovány a je provedena syntéza poznatků.

Druhou část tvoří vlastní práce, ve které je nejprve na základě sběru dat z internetových zdrojů, platných směrnic a výročních zpráv obecně charakterizováno Středisko Diakonie ČCE Litoměřice. Data z finančních výkazů za období 2010 – 2014 poskytnutých Střediskem jsou zpracována k 31. 12. daného roku. Použité účetní výkazy, rozvaha a výkaz zisku a ztráty, jsou obsaženy v přílohách práce. Za využití metod vymezených v teoretické části je provedena finanční analýza - horizontální, vertikální a analýza poměrovými ukazateli. Na základě dat získaných z výročních zpráv jsou podrobeny rozboru jednotlivé finanční zdroje, které Středisko využívá. Podrobněji je dále zhodnoceno financování dvou vybraných poskytovaných služeb, kterými jsou Centrum denních služeb a Domov pro matky s dětmi. Jednotlivé tabulky a grafy jsou zpracovány podle teoretických východisek a účetních výkazů v programu MS Excel. Na základě získaných poznatků je pomocí dedukce formulován návrh na zlepšení stávající ekonomické situace Střediska.

Zhodnocení výsledků

K hodnocení financování a finančního zdraví Střediska Diakonie ČCE Litoměřice je potřeba uvést, že se jedná o neziskovou organizaci, která je zaměřena na poskytování sociálních služeb. Tento fakt v mnoha ohledech mění pohled na určité vypočtené ukazatele či závěry, které by jednoznačně vyplývaly z hodnocení jiné neziskové organizace.

S výše uvedeným souvisí téma dotací. Každoročně mají nejvyšší podíl na příjmech Střediska dotace (MPSV, EU, město Litoměřice a okolní obce, Úřad práce města Litoměřice, Ústecký kraj), v letech 2010-2012 je to cca 80% celkových příjmů. V roce 2013 se podíl dotací na příjmech začíná snižovat (dotace tvoří 54% celkových příjmů) na úkor hlavní činnosti, která naopak začíná svůj podíl na příjmech zvyšovat (33% celkových příjmů). Z přehledu výnosů Střediska za rok 2014 se dotace celkově podílí na výnosech z 48%, tržby z prodeje služeb z 38%. Tyto data v roce 2013 a 2014 jsou uměle zkreslena administrováním veřejné zakázky Azylového domu v Mostě, kdy skrz účetnictví Střediska prošly náklady a výnosy Azylového domu v Mostě, přestože fakticky nebyly vytvořeny Střediskem Diakonie ČCE Litoměřice. I přes toto zkreslení je zde patrný pozitivní vývoj Střediska v tom smyslu, že se stává méně závislé na dotacích, a stává se tak v oblasti financování soběstačnější. Je však potřeba uvést, že nebýt dotací, Středisku by neplynuly výnosy z prodeje služeb v takové výši (např. nemohlo by zaměstnávat tolik zaměstnanců, jelikož by nepokrylo mzdové náklady s nimi spojené, tím pádem by se snížil počet klientů, a tak i příjmy z prodeje těchto služeb celkově), a také by se rapidně snížila kvalita poskytovaných služeb. Pozitivní je tedy určitě fakt, že Středisko má financování z více zdrojů, přesto je však primárně závislé na dotacích.

Středisko k zabezpečení fundraisingové činnosti využívá své dva interní zaměstnance, což lze hodnotit velmi pozitivně z důvodu povahy služeb Střediska a potřeby ztotožňovat se s jeho posláním a cíli. Tito dva zaměstnanci se dále zabývají i pořádáním PR akcí a samotným řízením projektů, což jim dává cennou zpětnou vazbu, kterou pak mohou využít v žádostech o granty a v další komunikaci s dárci.

Středisko je financováno z několika zdrojů. Těmito zdroji jsou dotace, dary, sbírky a výnosy z hlavní a vedlejší činnosti. Téměř 80% veškerých příjmů tvoří každoročně dotace z veřejných rozpočtů. Přibližně 10% příjmů tvoří vedlejší činnost, hlavní činnost se na příjmech podílí průměrně z 5% a pomalu začíná stoupat z důvodu navýšení kapacit

některých služeb. Dary mají na příjmech každoročně celkem stálý podíl, a to přibližně 3%. Co se týče veřejných sbírek, Středisko v minulosti pořádalo jednu veřejnou sbírku zaměřenou na pořízení bezbariérového nájezdu do Čajovny Hóra a na vybavení sálu Oka.mžik. Sběrka byla úspěšná, cílovou finanční částku na nájezd a vybavení se podařilo naplnit. Středisko však mohlo dle zákona využít pouze 5% z hrubého výtěžku na financování administrativních nákladů se sbírkou spojených, a to se striktními vymezením, na které náklady lze tuto částku využít. Z důvodu administrativní náročnosti (zejména vyšších mzdových nákladů) Středisko pokrylo ze sbírky pouze část nákladů, proto se do budoucna rozhodlo sbírky nepořádat, a využívá tak pouze veřejných sbírek pořádaných Ústředím Diakonie ČCE, kdy se Středisko vyhne nákladům spojeným s administrativou.

Co se týče fundraisingových metod, Středisko využívá přímé oslovování jednotlivých dárců při žádosti finančního daru na konkrétní účel a pozvánkami na benefiční aukci; nepřímou s dárci komunikuje skrze letáky, výroční zprávu či webové stránky. Dále s dárci či potencionálními dárci komunikuje pomocí různých PR akcí a projektů. Středisko má převážně stálý okruh dárců, fyzických i právnických osob. Finanční dary jsou také získávány prostřednictvím různých nadací a nadačních fondů. Středisko ročně na tyto aktivity vynaloží cca 100 tis. Kč.

Hospodaření Střediska bylo v roce 2010 celkově ztrátové, od roku 2011 byla ztráta z hlavní činnosti Střediska pokryta z výsledku hospodaření vedlejší činnosti, a Středisko si od té doby celkový výsledek hospodaření udržuje v kladných číslech.

Doporučení a závěr

Finanční stabilita Střediska do budoucnosti je těžko určitelná, jelikož je Středisko každoročně závislé na poskytnutých dotacích z veřejných rozpočtů. Nejistota dotací tak Středisko omezuje v plánování a včasném zahájení projektů v rámci poskytovaných služeb. Krokem k větší stabilizaci ze strany státu by mohlo být víceleté financování služeb, které Středisku poskytne jistotu financí a jejich efektivnější využití. Ze strany Krajského úřadu Ústeckého kraje již jistým způsobem došlo na podporu víceletého financování, kdy na konci roku 2015 Středisko obdrželo „Pověření“ od Krajského úřadu na poskytování sociálních služeb na tříleté období (od 1.1.2016 do 31.12.2018), které by mělo přinést větší finanční jistotu. Zatím však v roce 2016 zapříčinilo snížení dotace pro Chráněné bydlení o více než 1 mil. Kč oproti skutečné dotaci za rok 2015. Druhou službou, která byla takto postižena je Podpora samostatného bydlení, kde byla dotace cca o půl milionu méně oproti roku 2015. Středisko tedy musí spoléhat na dofinancování v průběhu roku 2016, jinak by byly služby Chráněného bydlení a Podpora samostatného bydlení ohrožené útlumem nebo dokonce zánikem. Co se týče Střediska samotného, zde by bylo vhodné zvýšit podíl financí z jiných než veřejných zdrojů, a to například zvýšit příjem z darů. Zde je problém v tom, že nejvíce dárců obecně tvoří takové fyzické osoby, které mají k vybrané organizaci nějaký citový vztah, a tento počet lidí již v dané lokalitě může být naplněn. Potenciál by mohl být v oslovení se žádostí o grant u mnohých nadací a nadačních fondů, které se zabývají finanční podporou neziskových organizací zaměřených na poskytování sociálních služeb (např. Nadace Olgy Havlové, Nadace Jedličkova ústavu a jiné). Dalším návrhem je pak rozšíření vedlejší činnosti Střediska. Středisko v Litoměřicích provozuje jedinou čajovnu ve městě, která je hlavně u mladší populace velmi oblíbená. Ve večerních hodinách o víkendech bývá kapacita čajovny téměř naplněna. Ve všední dny nemá však čajovna tolik zákazníků, je tak zde prostor pro využití marketingových nástrojů, které by zákazníky mohly do čajovny přilákat ve všední dny v odpoledních hodinách (různé slevové akce na nabízené zboží). Dalším využitím by mohl být stálý pronájem prostor čajovny pro různé účely v dopoledních hodinách, kdy má čajovna zavřeno. V Litoměřicích je také spousta vysokoškolských studentů, kteří dojíždějí do nedalekého Ústí nad Labem či do Prahy. Školu však nemají každý den, a kromě knihovny není lehké v Litoměřicích najít klidné místo na učení. Čajovna by tak před klasickou otevírací dobou mohla sloužit jako studovna

nebo čítárna. Návrhem ke zlepšení by také mohla být větší propagace restaurace klobouk v Terezíně, aby se restaurace dostala více do povědomí občanů nejen Terezína, a zároveň aby se občané nebáli kvality poskytovaných výrobků, což je u této služby bohužel překážkou.

Je důležité uvědomit si, že posláním Střediska je podporovat lidi se znevýhodněním, aby poznali svoje možnosti, naplňovali svoje cíle a našli šanci uplatnit se v běžném životě. Středisko se tedy snaží poskytovat takové služby, kterými by toto poslání naplňovalo. Je to organizace, která nefunguje za účelem vytvoření zisku, ale za účelem naplnit toto poslání, a vytvářet tak pro své klienty takové prostředí, které jim umožní dosáhnout stanoveného cíle. Tento cíl Středisko zdárně splňuje. Kromě plnění svého poslání tak Středisko přispívá celkově ke kvalitnější úrovni života lidí, ale i k vyšší zaměstnanosti, jak v městě Litoměřice, tak v okolních obcích. Přínos Střediska se dá lépe vystihnout spíše z odpovědi na otázku „Co by se stalo, kdyby Středisko přestalo fungovat“? Okamžité dopady by byly jak ekonomické (téměř 50 provozních zaměstnanců Střediska a cca 80 zaměstnaných osob se zdravotním postižením by přišlo o práci), tak kulturní (uzavření jediné čajovny v Litoměřicích) a hlavně sociální (psychické dopady na klienty a jejich rodinné příslušníky, ať už se jedná o Centrum denních služeb či jiné). Role Střediska pro společnost je víceméně nenahraditelná a na funkci Střediska je potřeba nahlížet jako na služby občanům města Litoměřic a okolních obcí.

Seznam použitých zdrojů

ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ. *Úspěšná nezisková organizace*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Management (Grada). ISBN 978-80-247-4041-6

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5

DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. Vyd. 1. Praha: Codex, 1996. ISBN 80-85963-19-1

MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. 12. aktualiz. vyd. Olomouc: Anag, 2013. Účetnictví (Anag). ISBN 978-80-7263-825-3

RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2481-2

BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4487-2

SEDLÁČEK, Jaroslav. *Finanční analýza podniku*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3386-6

KISLINGEROVÁ, Eva. *Manažerské finance*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Ekonomie (C.H. Beck). ISBN 80-7179-802-9

STUHLÍKOVÁ, Helena a Sofie KOMRSKOVÁ. *Zdaňování neziskových organizací: zejména příspěvkových organizací, krajů, obcí, občanských sdružení, nadací, veřejných vysokých škol, veřejných výzkumných institucí a obecně prospěšných společností: s příklady z praxe*. Olomouc: ANAG, 2009. Daně (ANAG). ISBN 978-80-7263-510-8